

‘LEIDRAAD THUISGEVOEL MOET ONDERDEEL ZIJN VAN PVE VERPLEEGHUIZEN’

‘LEIDRAAD THUISGEVOEL MOET ONDERDEEL ZIJN VAN PVE VERPLEEGHUIZEN’
OP 13 DECEMBER A.S. ORGANISEERT DE FMT GEZONDHEIDSZORG EEN WORKSHOP OVER HET THUISGEVOEL IN DE OUDERENZORG. EÉN VAN DE SPREKERS IS ANNEMARIE EIJKELENBOOM VAN EGM ARCHITECTEN. WILMA SCHREIBER INTERVIEWDE HAAR OVER DIT THEMA.

Door: Wilma Schreiber

Een buitenruimte met groen is een van de factoren die het thuisgevoel bevordert.
Foto: Rob van Esch

Verhuizen naar een verpleeghuis is een ingrijpende stap voor ouderen en hun sociale omgeving. Uit onderzoek blijkt steeds opnieuw dat het gebouw waar mensen verblijven effect heeft op hun gezondheid, welzijn en thuisgevoel. “Omgevingsprikkels zoals licht, geluid, geur doen iets met mensen – positief of negatief. En met wat je als architect ontwerpt, heb je daar invloed op”, aldus AnneMarie Eijkelenboom, architect en onderzoeker bij EGM architecten in Dordrecht.

Eijkelenboom, zelf PhD-kandidaat aan de TU Delft met haar onderzoek naar het effect van ruimtelijke factoren op de fysieke en mentale gezondheid van ziekenhuismedewerkers, baseert zich op verschillende studies die laten zien dat architectuur en het ontwerp van een verpleeghuis – naast psychologische en sociale factoren – een vergaande invloed kunnen hebben op het thuisgevoel. “Denk aan stress, verhoogde werk-

druk en allerlei gezondheidsklachten. Zo is de plattegrond van een gebouw bijvoorbeeld verweven met het gevoel van privacy van mensen. Veel mensen bij elkaar, te weinig privacy of te weinig controle hierover kan negatieve stress geven, ook wel crowding stress genoemd, dit speelt bij het ontwerpen van verpleeghuizen een rol.”

ZES AANDACHTSPUNTEN

EGM architecten houdt zich al jaren bezig met deze relatie tussen gebouwfunctie en gezondheid. Zo volgde Eijkelenboom met succes de zogeheten Evidence-Based Design Accreditation & Certification (EDAC)-opleiding aan het Amerikaanse Center of Health Design. Vandaar ook dat EGM werd uitgenodigd door het Fontys Expertisecentrum Gezondheidszorg en Technologie om samen met Maastricht University en de zorgorganisaties Archipel Zorggroep, Brabant-Zorg, Savant Zorg en Vitalis WoonZorg Groep onderzoek te doen naar de factoren die het

thuisgevoel in verpleeghuizen bepalen en hoe zorginstellingen zo’n thuisgevoel kunnen creëren.

Ten aanzien van bepalende ruimtelijke factoren voor het thuisgevoel, kwamen zes aandachtspunten naar voren. Dit betrof de privéruimte, ge-

AnneMarie Eijkelenboom.

Ook de uitstraling van het verpleeghuis draagt bij aan het thuisgevoel. Foto: Matthijs Borghgraef

deelde ruimten, mogelijkheid om persoonlijke eigendommen mee te nemen, technologie, uitstraling en buitenruimte c.q. locatie in het geheel. Voor elk van deze aspecten omschreven de onderzoekers welk thuisgevoel erbij hoorde, welke uitdagingen bestonden om dit te creëren plus een mogelijke ontwerplossing. “Zo is de privéruimte bedoeld om zich te hechten aan een plek, met behoefte aan privacy, waar je op jezelf kunt zijn en privégesprekken kunt voeren. Vanzelf opengaande deuren staan dan een thuisgevoel in de weg. Het ontwerp kan dit juist creëren door een grote kamer met een aparte slaapkamer en een eigen, makkelijk toegankelijke sanitaire ruimte.”

PRAKTISCHE TOEPASSING

Dit raamwerk past EGM toe in opdrachten om

zorgproces en gebouw op elkaar af te stemmen. “Zo hebben we bijvoorbeeld voor BrabantZorg een ontwerp gemaakt voor een bestaand verpleeghuis in Schaijk. De zorg was daar goed geregeld, maar het gebouw paste niet langer bij hun ambitie. De vraag was met name of de privéruimten nog goed genoeg waren”, vertelt Eijkelenboom. “In ons ontwerp krijgt iedereen een grotere eigen slaapkamer. Daarnaast bevindt het sanitair zich niet langer op de gang maar op de kamers. Dit is een eerste stap, want Brabant-Zorg wil het gebouw nog verder verbeteren.”

Een andere ingreep is het aanbrengen van extra gangen voor maximale bewegingsruimte in het gebouw. “Dit zorgt ook voor meer privacy omdat mensen niet langer door slaapgedeelten hoeven te lopen om van de ene naar de andere

Een aparte slaapruijme en plaats voor persoonlijke eigendommen zijn belangrijk voor het thuisgevoel.

gedeelte ruimte te komen”, aldus Eijkelenboom. In de buitenruimte is een kas geplaatst voor het verbouwen van groenten en fruit. Waar mogelijk worden bewoners betrokken bij de oogst of verwerking van producten, bijvoorbeeld het bakken van een appeltaart. “Het ziet er fantastisch uit en tilt het gebouw naar een hoger zorgniveau.”

Een tweede project waar EGM bij betrokken was, betrof het verpleeghuis Vonderhof van Vitalis dat beschikt over psychogeriatrische en somatische afdelingen. “Hier hebben wij een advies uitgebracht over de uitstraling van de kamers. Bewoners konden kiezen uit een aantal kleuren voor de wanden en vloerbedekking en deze laten aansluiten bij hun persoonlijke smaak en eigendommen. Tegelijkertijd bewaakten we de aanblik van het verpleeghuis als geheel”, zegt Eijkelenboom, die het raamwerk met factoren ook gebruikt in het overleg met opdrachtgevers. “Het is een makkelijke manier om de taal van zorgaanbieders te spreken. Zij denken immers altijd in termen van goede zorg voor patiënten, een prettige werkomgeving voor het personeel en uiteraard een kloppende businesscase. Niemand wil zijn ouders naar een institutioneel gebouw brengen. Zo’n raamwerk helpt om een thuis voor de bewoners te maken en juist ook om bij schijnbaar strijdige belangen de opdrachtgever passende ontwerpvoorstellen te bieden.”

INTEGRALE BENADERING

Met dit raamwerk hopen de onderzoekers architecten en interieurontwerpers een adequate leidraad aan te reiken voor het creëren van een thuisgevoel in verpleeghuizen. “Op veel plekken is het thuisgevoel al aanwezig. Maar leuke stoelen en tafels helpen niet als de kou het gebouw binnengiort. Oplossingen komen dan ook beter tot hun recht bij een integrale benadering, ook als de financiële middelen ontbreken om alles in één keer aan te pakken”, aldus Eijkelenboom. “Het zou daarom goed zijn dit raamwerk op te nemen in het programma van eisen van verpleeghuizen. En wellicht zijn de bevindingen ook bruikbaar in de langdurige zorg en op wijkniveau.”

Voor meer informatie over de workshop ‘Een thuisgevoel in de ouderenzorg; hoe realiseer je dat?’ zie elders in dit blad of ga naar onze website: www.fmtgezondheidszorg.nl. Inschrijven kan ook via de website. <